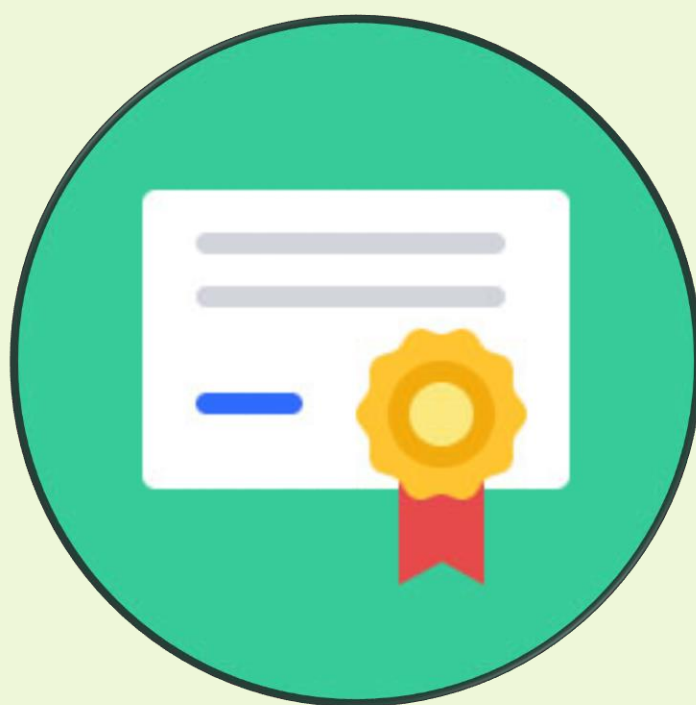

Microcredentials for labour market education and training

گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت برای آموزش بازار کار

ترجمه و تلخیص:

روح‌اله منصورکیایی

مرکز ملی تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

بهار ۱۴۰۲

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
دانش هیأتی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

unesco

علمو شبکه بین‌المللی مراکز آموزش عالی و حرفه‌ای

Microcredentials for labour market education and training

گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت برای آموزش بازار کار

ترجمه و تلخیص:

حوزه معاونت پژوهش و برنامه‌ریزی

مرکز ملی تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت صحت و دقت محتوا بر عهده نویسنده / نویسندگان می‌باشد.

بهار ۱۴۰۲

گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت^۱، به ویژه در زمانیکه رابطه آن‌ها با مدارک تحصیلی

مدنظر باشد، به پدیده‌ای پیچیده تبدیل می‌شوند. در سال‌های اخیر، میزان دسترسی و استفاده از گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در بازار کار افزایش یافته است و این مسأله سؤالاتی را در مورد ارتباط آن‌ها با آموزش حرفه‌ای و نظام‌های اعتباربخشی به صلاحیت ایجاد کرده است. ازدیاد انواع گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در مشاغل، بخش‌های آموزشی و سطوح مختلف کشورها، همراه با تنوع ماهیت در حال تغییر نظام‌های اعتباربخشی به صلاحیت در کشورهای مختلف، تحقق و تحلیل اعتباربخشی گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت را به چشم‌اندازی پیچیده تبدیل کرده و سؤالات متعددی در این زمینه را مطرح کرده است.

۱. اهداف و نقش گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در نظام اعتباربخشی به صلاحیت‌ها چیست؟
۲. محرک‌های اصلی ایجاد گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت کدامند؟
۳. گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت، از چه طریقی می‌تواند با نظام صلاحیت ملی مرتبط باشد؟
۴. گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت چه تأثیراتی بر نظام‌های اعطا صلاحیت دارند و چه فرصت‌ها و چالش‌هایی را ایجاد می‌کنند؟

گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت و گواهینامه‌های صلاحیت با توجه به موقعیت و شرایط

برای پاسخ به این پرسش‌ها، مهم است که ارزش گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت و گواهینامه‌های صلاحیت هر کدام در بافت اجتماعی و اقتصادی خود مدنظر قرار گیرند. آن‌طور که در قوانین ملی و توسط چارچوب تأیید صلاحیت ملی برخی از کشورها تعریف شده است، گواهینامه‌های صلاحیت می‌توانند نقش مهمی در جامعه ایفا کنند. آنها آنچه را که یک فرد می‌داند، درک می‌کند و می‌تواند انجام دهد را بیان می‌کنند و تأثیر قابل توجهی بر چشم‌انداز و شانس شغلی وی در زندگی دارند. گواهینامه‌های صلاحیت هم‌چنین در یک زمینه اجتماعی، اقتصادی و تاریخی گسترده‌تر قرار می‌گیرند که در آن، به رسمیت شناختن مهارت‌ها صورت می‌گیرد. در نظر گرفتن این دیدگاه گسترده‌تر، بینش‌های مفید متعددی را فراهم می‌کند.

- ۱) گواهینامه‌های صلاحیت بخشی از نظام تأیید صلاحیت مدرن و یک راه مهم برای به رسمیت شناختن و مستندسازی مهارت‌ها هستند. امروزه انواع مختلفی از گواهینامه‌های صلاحیت وجود دارد که برخی از آنها قدمت طولانی دارند. در این زمینه، گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت را می‌توان به عنوان ابزار مهم و متمایز دیگری برای به رسمیت شناختن مهارت‌ها دانست که سؤالات مهمی را برای نظام‌های تأیید صلاحیت مدرن مطرح می‌کند.
- ۲) ارزش و اعتبار گواهینامه صلاحیت و گواهینامه‌های دوره آموزش کوتاه مدت، صرفاً ویژگی‌های ذاتی خود گواهینامه صلاحیت و گواهینامه‌های دوره آموزش کوتاه مدت نیستند، بلکه ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی هستند که توسط کاربران آنها یعنی موسسات آموزشی و بازار کار به آنها تخصیص داده می‌شود. این دو عامل می‌توانند با یکدیگر تعامل داشته باشند و دلیل اینکه چرا گواهینامه صلاحیت و گواهینامه‌های دوره آموزش کوتاه مدت می‌توانند از نظر ارزش و اعتبار متفاوت باشند و چرا برخی از گواهینامه‌های دوره آموزش کوتاه مدت نقش مهمی در بخش‌های خاص (مثلاً بخش‌های فناوری و مالی جهانی) ایفا می‌کنند، در همین نکته نهفته است. در این راستا، اعتماد و شفافیت نقش کلیدی در ارزش و اعتبار هر گواهینامه بازی می‌کنند.

^۱ Microcredentials گواهینامه‌هایی هستند که برای ارائه مهارت‌ها، دانش و تجربه مورد نیاز در دوره‌های آموزشی کوتاه مدت طراحی شده‌اند. گواهینامه‌های دوره آموزش کوتاه مدت قابلیت جمع‌داری دارند و می‌توانند مسیری برای دریافت گواهینامه یا مدرک کامل، فراهم کنند.

۳) گواهینامه‌های صلاحیت می‌توانند کارکردهای متنوعی داشته باشند و طیف وسیعی از کارکردها را پوشش دهند. مثلاً می‌توانند به ذینفعان این پیام را منتقل کنند که فرد دارنده گواهینامه از چه مهارت‌هایی برخوردار است. آنها می‌توانند در مستندسازی نتایج یادگیری و پوشش دادن به طیف عظیمی از متغیرها؛ از جمله رابطه بین ماهیت آموزش حرفه‌ای و سیستم‌های استخدام بکارگرفته شوند. در جایی که این رابطه قوی است، گواهینامه‌های صلاحیت نقش کلیدی در ورود به بازار کار و پیشرفت شغلی دارند و در جایی که این رابطه ضعیف‌تر است، گواهینامه‌های صلاحیت ارزش و اعتبار کمتری دارند.

گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در استراتژی‌ها و سیاست‌های جاری

تحولات در گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت و ادغام آنها در نظام‌های اعطای گواهینامه صلاحیت ملی به طور قابل توجهی بین کشورهای اروپایی متفاوت است. در اکثر کشورها، بحث در مورد گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در مراحل ابتدایی و با تمرکز بر تعریف و استانداردسازی بهتر نقش آنها در سیستم‌های ملی صلاحیت قرار دارد. در موارد پیشرفته‌تر، این مباحث با اصلاحات تکمیلی با هدف ایجاد فرصت‌های بیشتر مسیرهای یادگیری ترغیب می‌شوند. در چند کشور، مانند استونی و اسپانیا، گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت یا مدارک جایگزین در اسناد قانونی به صراحت مورد استناد قرار می‌گیرند، با این حال اصطلاح گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت به خودی خود به ندرت در اسناد راهبردی، قانونی یا رسمی گنجانده می‌شوند.

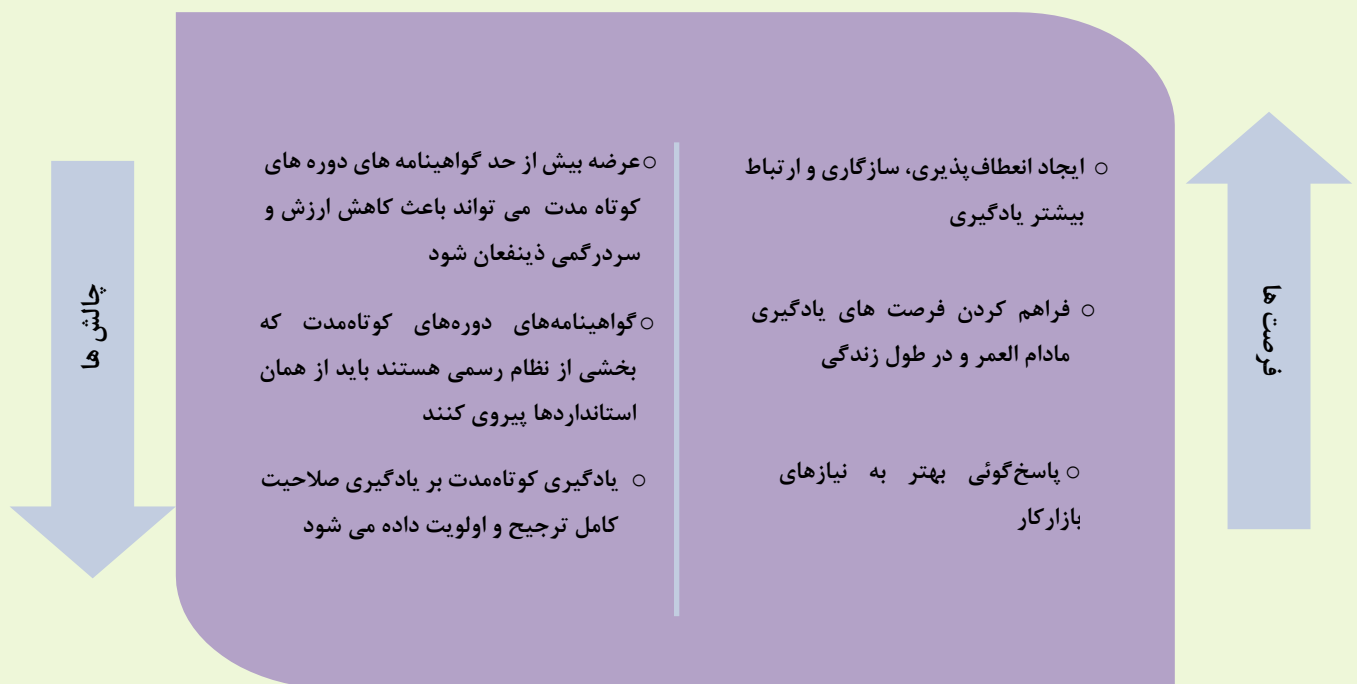
گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت برای اهدافی مانند پرداختن به نیازهای بازار کار، یادگیری مادام‌العمر، ارتقاء مهارت و مهارت مجدد، به رسمیت شناختن یادگیری قبلی و دسترسی بیشتر به انواع مخاطبین یادگیری مناسب است. ذینفعان تمایل دارند گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در زنجیره‌ای از گواهینامه صلاحیت ها/ نظام اعتباربخشی قرار گیرد و کارکردی مکمل و تکمیلی نسبت به سایر اشکال گواهینامه‌های صلاحیت به آنها اختصاص داده شود. گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت بر اساس مزایای خاصی که نسبت به مدارک سنتی دارند، در حال به دست آوردن جایگاه ویژه در درون نظام‌های تعیین صلاحیت هستند. مثلاً آنها دارای انعطاف‌پذیری بیشتری هستند و فرصت‌های بیشتری را برای ایجاد مهارت‌های یک بخش خاص یا شغل به منظور پاسخگویی به نیازهای در حال تغییر صنعت فراهم می‌کنند. تعریف مرز بین گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت و گواهینامه‌های مهارت حرفه‌ای نسبتاً مبهم است. از این رو، گواهینامه‌های تضمین کیفیت و به رسمیت شناخته شده توسط صنعت ممکن است زیرمجموعه‌ای از گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در نظر گرفته شوند.

پیوند گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت و نظام گواهینامه صلاحیت

در کشورهای مختلف، در زمینه به رسمیت شناختن گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت یکسان عمل نمی‌شود و فقدان تعاریف و رویکردهای مورد توافق ملی پرسش‌های متعددی را مطرح کرده است: آیا می‌توان گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت را در چارچوب مدارک و برنامه‌های صلاحیت‌ها موجود قرار داد و اگر چنین است، کدام نوع از گواهینامه‌ها مناسب هستند؟ در این زمینه، دو پیش رفت کلیدی صورت گرفته، پودمانی کردن و توسعه مکانیسم‌هایی برای اعتبارسنجی یادگیری غیررسمی. این دو پیشرفت راه را برای ادغام گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در نظام صلاحیت ملی هموار می‌کند. همه کشورهای اروپایی درگیر نوعی پودمانی سازی نظام صلاحیت هستند که اگرچه در آموزش بزرگسالان رایج است، اما به طور فزاینده‌ای در آموزش حرفه‌ای و آموزش تکمیلی نیز متداول می‌شود.

با توجه به ویژگی‌های گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت، این گواهینامه‌ها می‌توانند هم به عنوان ابزاری برای تسهیل به رسمیت شناختن یادگیری قبلی باشند و هم از طریق به رسمیت شناختن یادگیری قبلی به دست آیند. فقدان مکانیسم‌های تضمین کیفیت کافی یکی از عوامل اصلی جلوگیری استفاده صحیح از گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت در به رسمیت شناختن آموزش‌های قبلی است.

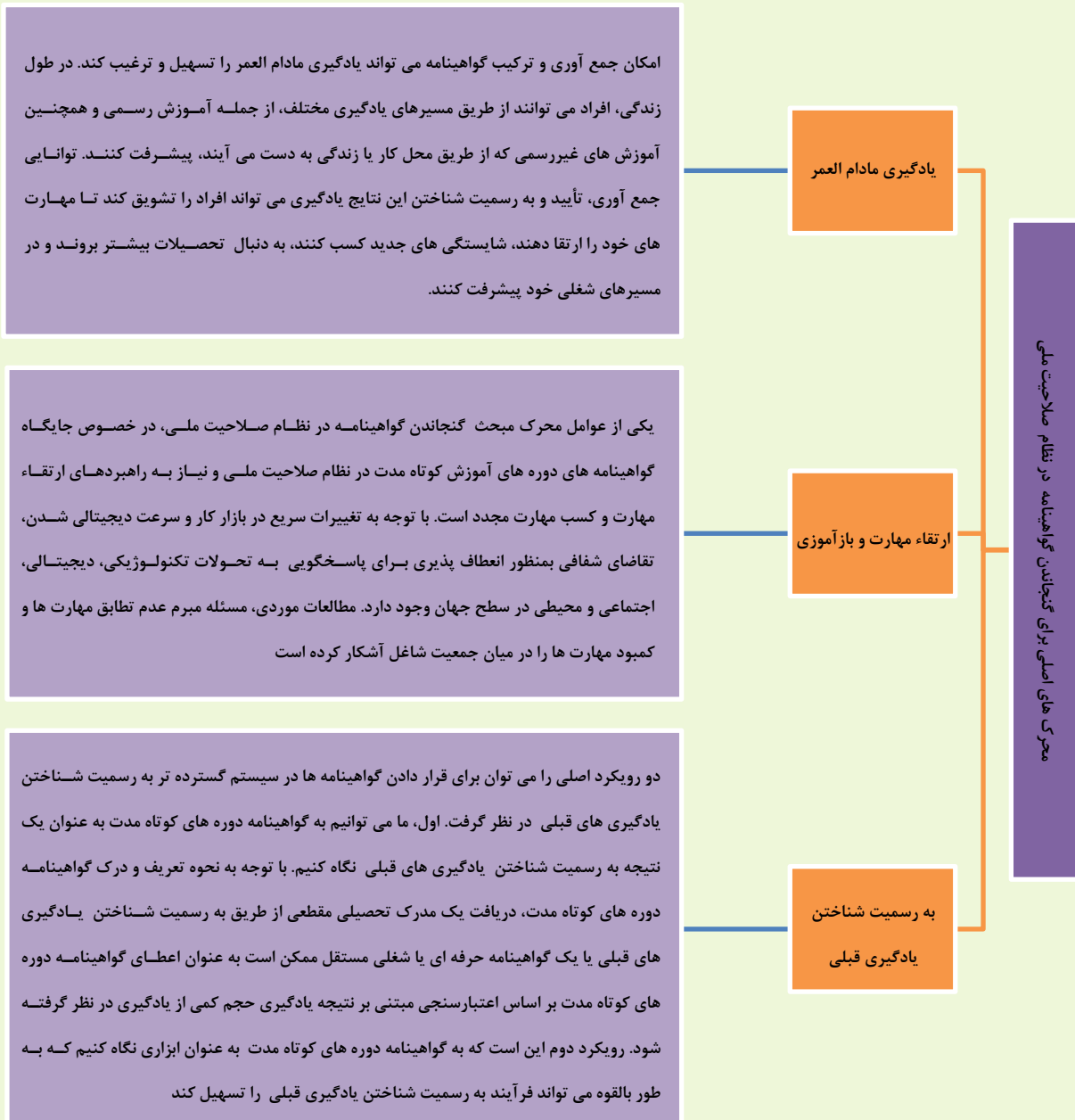
از نظر فرصت‌ها و چالش‌های مطرح شده در خصوص نظام‌های تایید صلاحیت توسط گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت، مدنظر قرار دادن دو مجموعه تنش ذاتی در گواهینامه صلاحیت یعنی انعطاف‌پذیری و پایداری از یک سو، و عرضه‌محوری و تقاضا محور بودن گواهینامه صلاحیت از سوی دیگر مفید است. گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت معمولاً پاسخی انعطاف‌پذیر و مبتنی بر تقاضا به نیاز به مهارت در بازار کار هستند، اما ممکن است فاقد آن میزان از اعتماد و به رسمیت شناختنی باشند که گواهینامه صلاحیت کامل از آن برخوردار است. گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت با توسعه مهارت در زمان کوتاه و سفارشی شده، نیازهای در حال تغییر بازار کار را منعکس و به آن پاسخ می‌دهند. با این حال، این مزایا می‌تواند به هزینه کاهش کنترل کیفیت و شفافیت در مورد میزان قابل اعتماد بودن و اعتبار ارائه دهنده آموزش تمام شود.

شکل ۱. چالش‌ها و فرصت‌هایی که گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت برای نظام صلاحیت ملی صلاحیت به همراه دارد

رابطه بین آموزش فنی و حرفه‌ای و نظام استخدام و اشتغال که کارکردهای کلی گواهینامه‌های صلاحیت را شکل می‌دهد، بر وضعیت گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت تأثیر دارد: کشورهایی با ارتباطات قوی بین آموزش فنی و حرفه‌ای و اشتغال و مشارکت عمیق شرکای اجتماعی، تمایل دارند گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت را بیشتر به عنوان چالش برای ایجاد نظام‌های تعیین گواهینامه صلاحیت مطرح کنند. در مقابل، کشورهایی با ارتباطات ضعیف‌تر بین

آموزش فنی و حرفه‌ای و اشتغال و نظام تایید صلاحیت انعطاف‌پذیرتر و پودمانی شده‌تر، گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت را به عنوان فرصت در نظر می‌گیرند.

در حالی که نظام‌های صلاحیت ملی ابزار اصلی مورد استفاده برای به رسمیت شناختن مهارت‌ها و ارزش‌گذاری و اعتباربخشی به آنها هستند، بازار کار نیز نقش مهمی در تکمیل آنها ایفا می‌کند. گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت عمدتاً در بخش خصوصی و به‌عنوان مسیری برای یادگیری بیشتر و راه‌حلی برای طیف گسترده‌ای از نیازهای مهارتی و

مسیرهای ورود به بازار کار در خارج از نظام رسمی پدیدار شده‌اند. با این حال؛ عرضه بیش از حد گواهینامه‌ی دوره‌های آموزشی کوتاه مدت، نظارت و اطمینان از کیفیت آنها و ارائه دهندگان آنها را چالش برانگیز می‌کند. اعتماد و اعتبار نقش مهمی در تعیین ارزش صلاحیت‌ها ایفا می‌کند. با این وجود، فشارهای ذینفعان مختلف برای ایجاد برخی استانداردها و گنجاندن برخی از گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت در سیستم‌های صلاحیت ملی همچنان وجود دارد.

رویکرد تحلیلی و روش شناختی سد فوپ^۲ در مطالعه گواهینامه دوره‌های آموزش کوتاه مدت برای آموزش بازار کار

مطالعه سد فوپ بر اساس مدل طراحی شده برای تجزیه و تحلیل گواهینامه‌ی دوره‌های آموزشی کوتاه مدت در آموزش و یادگیری مرتبط با بازار کار بود. این مدل سه بعد به هم پیوسته و همچنین شرایط خارجی را که بر این ابعاد تأثیر می‌گذارد، تعیین کرده است (شکل ۲). بعد اول بر نقشه‌برداری از گواهینامه دوره‌های آموزشی کوتاه مدت قرار دارد، در حالیکه بعد دوم مدل به پیوندهای بین گواهینامه دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و نظام صلاحیت کلی مربوط می‌شود و به رسمیت شناختن جنبه مهمی از این امر است و به طور خاص، راه‌هایی برای اعتبارسنجی و به رسمیت شناختن آنچه از طریق گواهینامه‌ی دوره‌های آموزشی کوتاه مدت آموخته شده است. پیوندهای بین گواهینامه دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و نظام صلاحیت، و نحوه تطبیق آنها با رویکردهای موجود برای شناخت یادگیری قبلی و گزینه‌هایی برای تجمیع و ترکیب گواهینامه‌ها، جنبه‌های مهم این بعد هستند. بعد سوم به ارزش افزایی گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت برای مصرف کننده نهایی اشاره دارد.

نتیجه‌گیری:

نتایج مطالعه سد فوپ نشان می‌دهد که نظام‌های صلاحیت در کشورهای مختلف در سراسر اروپا و فراتر از آن با هدف افزایش انعطاف‌پذیری و امکان تجمیع یادگیری فراگیران در محیط‌های مختلف به سرعت در حال تغییر است. تغییر نگرش به نتایج یادگیری، معرفی چارچوب صلاحیت‌ها، ظهور تمهیدات لازم برای اعتباربخشی به یادگیری غیررسمی ساختارمند^۳ و غیررسمی بدون ساختار^۴ و حرکت به سمت نظام‌های صلاحیت محور مبتنی بر تقاضا، همگی در راستای ایجاد انعطاف‌پذیری بیشتر برای طیف وسیع‌تری از یادگیری فردی هستند. لذا در این زمینه، مدارک و گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت در کانون توجه قرار گرفته است. ویژگی اصلی این گواهینامه‌ها انعطاف‌پذیری و سرعت در فرایندهای اجرایی است که به افراد اجازه می‌دهد تا مجموعه مهارت‌های خود را با افزودن انواع مختلف شایستگی ایجاد کنند. گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت را نمی‌توان به عنوان یک پدیده مجزا تجزیه و تحلیل کرد بلکه باید آنها در رابطه با تکامل نظام تایید صلاحیت و اعتبارسنجی قرار داد. شناخت اینکه چگونه این گواهینامه از فراگیران در تمام سنین و در موقعیت‌های مختلف پشتیبانی کند، به چشم انداز گسترده‌تری نیاز دارد. این گواهینامه‌ها هم در درون نظام‌های رسمی صلاحیت و هم در خارج از آن مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند.

^۲ Cedefop: مرکز توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اتحادیه اروپا

^۳ Nonformal

^۴ Informal

بعداً: طراحی و اجرای گواهینامه دوره‌های آموزشی کوتاه مدت

پیشنیز کاربران برای شروع دوره	اهداف آموزشی / مهارتها و شایستگی‌ها	توصیف و اهداف دوره آموزشی
حجم کار / کاربرد مدارک	نوع ارزشیابی	تضمین کیفیت
نظارت و تعیین بازرسی	مسیر موفقیت فراگیران	ادغام/قابلیت تجميع گزینه‌ها
پداگوژی / سیلابس‌ها	قالب‌های اجرای تدریس و یادگیری (مثال برخط، حضوری، ترکیبی)	

بعداً: ۲: گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و تکامل نظام صلاحیت

تعارضات بین انعطاف‌پذیری و پایداری برای به رسمیت شناختن نظام تعیین صلاحیت و اعتباربخشی کلیدی است

جایگاه گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت در چارچوب صلاحیت	پودمانی سازی
تجميع و ترکیب گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت	فرایندهای تضمین کیفیت و اعتباربخشی به گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت
اعتباربخشی و به رسمیت شناختن آموزش‌های قبلی	سیستم‌های تبادل اعتبار ملی
پیوند به مدارک و دیگر گواهینامه‌ها	گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت در سیاست‌ها و راهبردهای توسعه نظام صلاحیت حرفه‌ای

بعد سوم: ارزش افزوده گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی کوتاه مدت برای کاربران نهائی

فراگیران / کارکنان	کارفرمایان	موسسات آموزشی
--------------------	------------	---------------

- شرایط خارجی
- ماهیت در حال تغییر بازار کار
- تغییرات در فناوری‌ها / ابزارهای دیجیتال
- تغییر در اولویت سیاست‌ها
- ظهور تخصص‌های جدید
- فشار ذینفعان برای تغییر
- تغییرات جهانی (برای مثال پاندمی)
- کاهش طول عمر دانش و مهارت
- تغییرات جمعیتی و اجتماعی

رابطه بین گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت و نظام‌های تعیین صلاحیت ملی در حال تحول، تا حد زیادی به نحوه تعریف و به رسمت شناختن گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت توسط ذینفعان مختلف در بافت ملی آنها بستگی دارد. با این حال می‌توان گفت، آن دسته از گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت که در سیستم رسمی صلاحیت قرار دارند، حتی می‌توانند در چارچوب صلاحیت‌ها و سطوح چارچوب صلاحیت ملی قرار گیرند ولی آن دسته از گواهینامه‌های دوره‌های کوتاه مدت که خارج از سیستم رسمی قرار دارند، تنها در صورتی در قالب مدارک تحصیلی خارج از آموزش و پرورش رسمی قرار می‌گیرند که، بتوانند پیوندهایی به چارچوب‌های صلاحیت‌ها برقرار کنند.

مرجع:

- Cedefop (۲۰۲۳). *Microcredentials for labour market education and training: microcredentials and evolving qualifications systems*. Luxembourg: PublicationsOffice. Cedefop research paper, No ۸۹.
<http://data.europa.eu/doi/۱۰,۲۸۰۱/۵۶۶۳۵۲>

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

unesco

عموم‌الجهت بین‌المللی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

بهار ۱۴۰۲